

The New Encyclopedia of Archaeological Excavation in the Holy Land, Ephraim Stern (red.), Carta, Jerusalem 1993, v. 4, ss. 1552.

Archeologia biblijna jest stosunkowo młodą dziedziną nauki, której rozwój datuje się dopiero w ostatnich dwóch wiekach. Szczególny rozkwit tej dyscypliny wchodzącej w zakres nauk biblijnych dokonuje się niemal na naszych oczach, dzięki stabilizacji politycznej na Bliskim Wschodzie. Ktokolwiek mógł śledzić prace wykopaliskowe prowadzone w Izraelu w ostatnich latach, może z pełnym podziwem stwierdzać jak niemal z dnia na dzień dokonują się nowe odkrycia rzucające coraz więcej światła na ten skrawek ziemi i czasu, który Bóg wybrał, aby w jego realiach dokonać objawienia. Dzięki tym pracom możemy się przekonać, że Biblia nie jest wymysłem filozofów, czy innych wybitnych ludzi, ale ukazuje nam historię zbawienia, dokonującą się w określonych realiach kulturowo-historycznych.

Odzwierciedleniem tego wielkiego dzieła tysięcy archeologów i ich współpracowników jest *The New Encyclopedia of Archaeological Excavation in the Holy Land*, która ukazała się w Jerozolimie. Jest to dzieło zbiorowe, któremu przewodził Ephraim Stern, wybitny profesor archeologii na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. W powstaniu tego dzieła brało udział ponad dwustu archeologów zarówno z Izraela, jak również z Ameryki i Europy. Wybitni specjaliści w tej Encyklopedii prezentują nam trzysta sześćdziesiąt sześć miejscowości położonych nie tylko na terenie Izraela, ale również na terenach państw sąsiednich, takich jak: Liban, Syria, Jordania i Egipt (Synaj), w których prowadzono prace wykopaliskowe.

Encyklopedia została napisana w języku angielskim. Dzięki wielkiej staranności w opracowaniu poszczególnych miejsc archeologicznych można z niej wiele skorzystać. Każde opracowywane miejsce najpierw jest zidentyfikowane z punktu widzenia historycznego, a jeśli wiąże się z Biblią, to zawsze są podane odpowiednie sigła zarówno do Starego, jak i Nowego Testamentu. Zaznaczane są

też wszystkie ważniejsze wydarzenia jakie rozgrywały się w danym miejscu na przestrzeni całej historii. Bardzo często dokładniej opisywana jest topografia i historia tegoż miejsca z ukazaniem zmian jakie następowały na skutek zniszczeń wojennych, czy też spowodowanych przez siły natury. Opisane zostały też wszystkie prace wykopaliskowe i rezultaty prowadzonych badań.

Wartość tej encyklopedii podnoszą bogate ilustracje. Możemy znaleźć w niej wiele kolorowych zdjęć przedstawiających odkryte eksponaty, są też czarno-białe zdjęcia dokumentujące prowadzone prace archeologiczne, zamieszczono wiele planów archeologicznych, przekrojów, schematów i rysunków poglądowych. Dla lepszego zobrazowania odkrytych miejsc czasem zamieszczono również zdjęcie rekonstrukcji, bądź odpowiednią rycinę obrazującą świetność kiedyś istniejących budowli.

Encyklopedia posiada format A4 i została przygotowana w czterech voluminach. Dla ułatwienia korzystania z niej na wewnętrznych stronach okładki zamieszczono szczegółową mapę zawierającą wszystkie miejsca archeologiczne. Warto dodać, że miejsca opisane w danym voluminie są wyróżnione na mapie poprzez zaznaczenie ich wypełnionym czarnym punktem, dzięki czemu z łatwością można się zorientować czy w tym voluminie znajdziemy poszukiwaną informację, czy mamy sięgnąć po inny volumen. Odszukiwanie miejscowości ułatwia też alfabetyczne zamieszczenie ich w Encyklopedii i paginacja ciągła.

Walent Encyklopedii podnosi ściśle naukowe podejście do zagadnienia. Nie ma w niej podejścia popularyzatorskiego, kuszącego się na uzupełnianie niesprawdzonymi teoriami danych historycznych i na nieściśle przedstawianie problemów. Nie ma też ideologicznego podejścia preferującego jakąś wybraną ideologię, bądź religię. Wszystkie fakty historyczne i wydarzenia religijne z merytorycznego punktu widzenia zostały w Encyklopedii opracowane perfekcyjnie.

Warto by zachęcić naszych wydawców do przygotowania polskiego tłumaczenia Encyklopedii, co uzupełniło by wielki brak tego rodzaju opracowania na polskim rynku wydawniczym.